

TAMADDUN NURI jurnali

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy,
adabiy-badiiy jurnal

MUASSISLAR: Beruniy tuman hokimligi
"Tafakkur-tamaddun" OOO

"Beruniy avlodlari" jamoat fondi

HAMKORLARIMIZ:

O'zRFA Qoraqalpog'iston bo'limi

Qoraqalpoq davlat universiteti

Urganch davlat universiteti

TAHRIR HAY'ATI:

BOSH MUHARRIR:

Munavvara QURBONBOYEVA

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Anvar ALLAMBERGENOV

Akmal SAIDOV, y.f.d., prof., akad.

Qahramon QURONBOYEV, s.f.d., prof.

Almagul BAYRIYEVA, s.f.d., (DSc)

Zabixulla SAIPOV, s.f.n., (PhD)

Zuhra REYMOVA, y.f.d., (DSc)

Karlig'ash UMAROVA, y.f.d., (DSc)

Xəlif İsmayıl oğlu İsmayilov, t. f.d, prof

Anvar ABDULLAYEV, t.f.f.d, dots.

Gavhar DURDIYEVA, arx.f.d., prof.

Makset KARLIBAYEV, t.f.d., k.i.x.

Kozimbek TUXTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Shoira NURULLAYEVA, t.f.n, dots

Konul Bunyadzoda, falsəfə fanlari doktoru,

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının

(AMEA) müxbir üzvü

Baxtiyor KARIMOV, fal.f.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, fal.f.d.

Alima BERDIMURODOVA, fal.f.d.

Shohida SODIQOVA, sots.f.d.

Zarifboy DO'SIMOV, fil.f.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.f.d., prof.

Doniyor YULDASHEV, fil.f.d (DSc)

Sayyora SAMANDAROVA, fil. f.n, dotsent

Vahob RAHMONOV, f.f.n., dots

Farrux Abbas oglu Rustamov, p.f.d, prof.

Qozoqboy YO'LDOSHEV, p.f.d., prof.

Safo MATJONOV, p.f.d., prof.

Qaxramon IBADULLAYEV, p.f.d., (DSc)

Masharib ABDULLAYEV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJAPOV, fal.f.f.d., (PhD)

Anvar ISMOILOV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x

G'ayrat MAMBETKADIROV, s.f.d.

Rana Hamid qızı Qadirova, psixol.f.d., prof

Nargis ATABAYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Dilafroz QARSHIYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Dilbar URAZBAYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Qosimboy QABULOV, psixol.f.d., (DSc)

Mels QOBULOV, tib.f.d., prof.

Jurnal 2016-yil 28-sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot agentligi tomonidan № 0843 raqami bilan qayta ro'yxatdan o'tgan. O'zbekiston Respublikasi OAK tomonidan 2019-yil 30-yanvarda chop etilgan OAK rayosati qarorlari bilan tasdiqlangan ro'yxatga ko'ra 07.00.00 - "Tarix", 09.00.00 - "Falsafa", 10.00.00 - "Filologiya" ixtisosligi bo'yicha; OAK Rayosatining 2023-yil 31-oktyabrdagi 345-son qarori bilan 12.00.00 - "Yuridik fanlar", 13.00.00 - "Pedagogika", 19.00.00 - "Psixologiya" ixtisosliklari bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JAMOATCHILIK KENGASHI:

Sirojiddin SAYYID

Muhammad ALI

Kengesboy KARIMOV

Iqbol MIRZO

Qurbon SHONIYOZOV

O'rozboy ABDURAHMONOV

Murotboy JUMANOV

Adabiy maslahatchi:

Guliston MATYOQUBOVA

Rassom:

Alibek ABDURAHMONOV

Sahifalovchi-bezovchi: G'iyosiddin O'NAROV

BIZNI IJTIMOIY TARMOQLARDA QUYIDAGI MANZILLARDA KUZATING:

YURIDIK FANLAR

Xayitov Og'abek Egamberdi o'g'li. Korrupsiyasiz jamiyat farovon.....120

PEDAGOGIKA

Xudoyberganov Doniyor Yangiboy o'g'li. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv kompetentsiyasini integrativ yondashuv asosida shakllantirish jarayonining bosqichlari.....	123
Rajabova Nilufar Egamberganovna. Uch avliyo bobo ziyoratgohining yoshlarning tarbiyasidagi ahamiyati.....	163
Tobanazarov Azamat Pirnazarovich. Adabiyot darolarida o'quvchilarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish masalasi.....	175
Rustamov Jamshid E. Innovatsion texnologiyalar va yoshlar dunyoqarashi: zamonaviy ta'limdagi qiyinchiliklar va istiqbollarni tahlil qilish.....	209
Sabirova Charosxon. Talabalarda ma'naviy - axloqiy tafakkurni sanogen tarbiyalashda psixologik yondashuv masalasiga doir.....	213
Subxonova Sanobar Abdulhalim qizi. Boshlang'ich sinflarda to'g'ri yozish malakasini rivojlantirish – jamiyat savodxonligining ilk bo'g'ini sifatida...216	
Narkuzieva Gulnora Ziyadullaevna. Возможности повышения качества образования на основе индивидуального подхода.....	244
Юнусова Малохат Тураваевна. Полиязычие в системе образования Узбекистана.....	262
Usarova Marg'uba Nazar qizi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari faolligini oshirishning pedagogik imkoniyatlari.....	300
Sobirova Asilabonu. Inklyuziv sinflarda imkoniyati cheklangan o'quvchilarga ta'lim berish.....	304
Hasanova Sabohat Komil qizi. Pirls topshiriqlari asosida mantiqiy tafakkurni shakllantirish metodikasi.....	321
Djurayeva Nargis Narkulovna. Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitish metodikasini virtual ta'lim texnologiyalaridan foydalangan holda takomillashtirish.....	348
Baymurova Nigora Raximovna. Tikuv buyumlarini konstruksiyalash fanida nazariya va amaliyot integratsiyasi.....	365
Salimova Mohigul Abduxoliq qizi. Surxon milliy liboslaridagi kashta va naqshlarning ma'nolarini tahlil qilish.....	371
Bekberganova Nazokat Oybek qizi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ nutqni mediatexnologiyalar orqali rivojlantirish metodikasi...383	
Zaripova Aziza Shaxobiddinovna. Geografiya sohasiga oid elektron ta'limiy resurslardan foydalanib o'qitish strategiyalarini rivojlantirish.....	406
Kurbanbayeva Muqaddas Kozibayevna. Bolalarni maktab ta'limiga sifatli va samarali tayyorlash.....	425

PSIXOLOGIYA

Qurbonova Surayyo Tuynazar qizi. Oilada sibling munosabatlarning namoyon bo'lishi.....	138
Xudayberdiyeva Sevara Bohodir qizi. Oilaviy hayot sikllarida shaxslararo munosabatlar etnopsixologik xususiyatlari va barqarorligini ta'minlashning ijtimoiy omillari.....	309
Qabulov Qosimboy Pirjonovich, Raximova Mo'minaxon Zokirjonovna. Kasb tanlash – jamiyat taraqqiyotini ta'minlashning muhim omili.....	351
Latipova Umida Yusufboyevna. Ayollar reproduktiv salomatligidagi o'zgarishlarning umumiy psixofiziologik jihatlari.....	387

Manzilimiz: Qoraqalpog'iston Respublikasi,
Beruniy tumani.

Web-sayt: <https://tamaddunnuri.uz>

e-mail: tamaddunnuri1@gmail.com. Telegram kanali: <https://t.me/tamaddunnuri>

Tel.: (+99888) 036 00 55, (+99897) 355 75 40.

Qog'oz bichimi 60x84 ¼. Nashriyot hisob tabog'i 6,5.

Indeks – 960. ISSN 2181-8258. 05.04.2024-yilda bosishga ruxsat berildi. "ADAD PLYUS" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Adadi 300 dona. Toshkent shahri, Chilonzor ko'chasi, 28-uy. 2024-yil, 4-son (55).

Ushbu son "Tamaddun nuri" jurnali tahririyatining kompyuterida sahifalandi. Buyurtma №24.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Tamaddun nuri" dan olindi deb izohlanishi shart. Matn hamda reklamalardagi ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldir. Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar tahrirlanadi, taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.

BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA SIFATLI VA SAMARALI TAYYORLASH

*Kurbanbayeva Muqaddas Kozibayevna,
Beruniy pedagogika kolleji "Maktabgacha ta'lim" kafedrasida katta
o'qituvchisi*

QUALITY AND EFFECTIVE PREPARATION OF CHILDREN FOR SCHOOL EDUCATION

*Kurbanbayeva, Kozibayevna, Muqaddas
Senior lecturer of the Department of "Preschool education", Beruniy
Pedagogical College*

КАЧЕСТВЕННАЯ И ЭФФЕКТИВНАЯ ПОДГОТОВКА ДЕТЕЙ К ШКОЛЬНОМУ ОБУЧЕНИЮ

*Курбанбаева Мукаддас Козибаевна,
Старший преподаватель кафедры "Дошкольное
образование" Берунийского педагогического колледжа*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga samarali va tayyorlashga qaratilayotgan e'tibor haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, maktab ta'limi, psixologik tayyorgarlik, jismoniy tayyorgarlik, "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga qo'yiladigan Davlat talablari", "Ilk qadam" Davlat dasturi, "Ilm yo'li" variant dasturi.

Abstract: This article talks about the attention paid to the effective preparation of preschool children for school.

Key words: preschool education, school education, psychological preparation, physical preparation, "State requirements for children of primary and preschool age", "Ilk Kadam" State program, "Ilm Yoli" variant program.

Аннотация: В данной статье говорится о внимании, уделяемом эффективной подготовке детей дошкольного возраста к школе.

Ключевые слова: дошкольное образование, школьное образование, психологическая подготовка, физическая подготовка, «Государственные требования к детям младшего и дошкольного возраста», Государственная программа «Илк кадам», вариантная программа «Илм йули».

KIRISH (INTRODUCTION). Uzluksiz ta'lim insonning aqliy, ijtimoiy, axloqiy, ma'nan boy bo'lib voyaga yetishida zarur shart-sharoitlarni yaratadi. Uzluksiz ta'limning dastlabki bo'g'ini maktabgacha ta'lim va tarbiya bo'lib sanaladi. Mamlakatimizda maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama rivojlanishiga so'nggi yillarda katta ahamiyat berilmoqda.

Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy

Majlis palatalarining qo'shma majlisidagi nutqida "Farzandlarimiz bizdan ko'ra kuchli, bilimli, dono va albatta, baxtli bo'lishlari shart!" degan hayotiy da'vat har birimizning, ota-onalar va keng jamoatchilikning ongi hamda qalbidan mustahkam o'rin egallaganini ko'rish qiyin emas. Kelajagimiz egalariga yaratib berilayotgan shart-sharoitlar oldingi davrlardan tubdan farq qilmoqda. Maktabgacha ta'limning sifatini yaxshilash uchun uning moddiy texnik bazasini yaxshilash, tizimda faoliyat yuritayotgan pedagog-xodimlarning bilim, malakasini har

[https://orcid.org/
0009-0005-7245-273X](https://orcid.org/0009-0005-7245-273X)

[qurbanbayevamuqad
das9@mail.com](mailto:qurbanbayevamuqaddas9@mail.com)

+99897 355 75 40

qachongidan ham oshirish, tizimda yangi innovatsion-texnologik metodlarning keng qo'llanilishi bugungi kunning asosiy vazifalaridan biri bo'lib qoldi. Bular davlat siyosati darajasida mustahkamlab kelinmoqda.

Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan Davlat talablari O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrda PQ-2707-son "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori hamda Vazirlar Mahkamasining 2004-yil 5-avgustdagi 372-son O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi qaroriga asosan maktabgacha yoshdagi maktabgacha ta'lim muassalarida har tomonlama rivojlantirish, ta'lim tarbiya berish, ko'nikma va malakalarini shakllantirish hamda maktab ta'limiga tayyorlash bo'yicha davlat talablarini belgilaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun, Kadrlar tayyorlash Milliy dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari aniq bir yoshdagi bolaning rivojlanish standartlarini va bolaning yutuqlari va rivojlanish darajasini baholash imkoniyatini beruvchi indikatorlarni belgilaydi.

Maktabgacha ta'lim jadal rivojlanayotgan ta'lim sohasi bo'lib, u butun dunyo va mamlakatimizdagi ta'lim sohasi mutaxassislari va tadqiqotchilarining diqqat markazida bo'lib kelmoqda. 2018-yil "Ilk qadam" Davlat o'quv dasturi qabul qilingan edi. Hozirgi kunda O'zbekistonda maktabgacha ta'lim tizimini tubdan isloh qilish ishlari amalga oshirilmoqda. Shu munosabat bilan davlat o'quv dasturiga (2018-yil) o'zgartish va qo'shimchalar kiritish hamda ikkinchi nashrini yaratish zarurati tug'ildi (2022-yil). Maktabgacha ta'lim tashkilotlari uchun davlat o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablariga muvofiq ishlab chiqilgan me'yoriy-huquqiy hujjat bo'lib, unda maktabgacha ta'lim tashkilotining maqsad va vazifalari, ta'lim va tarbiya jarayonining maqsad va tamoyillari, shuningdek, bolaning keyingi ta'lim bosqichiga o'tishdagi

tayanch kompetensiyalari belgilangan.

Bolalarni maktabga tayyorlashda muhim hujjat sifatida qabul qilingan (2019-yil) "Ilm yo'li" variativ dasturidir. "Ilm yo'li" variativ dasturi bolaning to'laqonli rivojlanishi, tarbiyalanishi va o'qishini, uning maktabda ta'lim olishga samarali tayyorlanishini ta'minlashga qaratilgan, bolalarni maktabga tayyorlash bo'yicha xalqaro tajribalarni hisobga olinib ishlab chiqilgan hujjat bo'lib sanaladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD (MATERIALS AND METHODS)

Maktabga tayyorgarlik muammosi yangi emas. Zamonaviy hayotning tarbiya va ta'limni tashkil etishning o'ta yuqori talablari bizni o'qitish uslublarini hayot talablariga moslashtirishga qaratilgan yangi, yanada samarali psixologik va pedagogik yondashuvlarni izlashga majbur qiladi. Shu ma'noda maktabgacha yoshdagi bolalarning maktabda o'qishga tayyorligi muammosi alohida ahamiyatlidir.

Uzoq vaqt davomida bolaning o'qishga tayyorligi mezonlari uning aqliy rivojlanish darajasi ekanligiga ishonishgan. L.S. Vygotskiy birinchilardan bo'lib maktabga o'qishga tayyorgarlik g'oyalarning miqdoriy zaxirasida emas, balki bilim jarayonlarining rivojlanish darajasida bo'ladi degan fikrni olg'a surdi. L.S. Vygotskiyning so'zlariga ko'ra, maktabga o'qishga tayyor bo'lish, avvalambor, atrofda dunyo obyektlari va hodisalarini tegishli toifalarda umumlashtirish va farqlashni anglatadi. O'qish qobiliyatini shakllantiradigan fazilatlar majmuasi sifatida maktabga o'qishga tayyorlik konsepsiyasini A.V. Zaporozets, A.N. Leontev, V.S. Muxina, A.A. Lyublinskayalar ishlab chiqdilar. Ular bolaning ta'lim vazifalarining ma'nosini tushunishini, ularning amaliy vazifalardan farqini, harakatni amalga oshirish usullaridan xabardorligini, o'zini o'zi boshqarish va o'zini o'zi qadrlash qobiliyatlarini, irodaviy fazilatlarni rivojlantirishni o'rganishga tayyorlik konsepsiyasiga kiritdilar.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Bola tarbiyasiga juda kichik yoshligidan e'tibor berish kerakligi sharq va g'arbning eng yetuk olimlari tomonidan ilgari surilib kelingan va hamon ijobiy fikrdagi olimlar salmoqli hissani tashkil qiladilar. Abu Rayhon Beruniy, Abu Nasr Forobiy, Ibn Ali Ibn Sino, Mahmud Qoshg'ariy, Alisher

Navoiy, Abdulla Avloniy va boshqalar, g'arb olimlaridan Yan Amos Komenskiy, K.D.Ushinskiy, J.J.Russo va boshqalar farzand tarbiyasida oila, jamiyat, ilm dargohlarining o'rni beqiyos ekanligini ta'kidlaganlar.

Xitoyning Samarqanddagi elchisi Vey Szining hisobotlarida: «Samarqand aholisi mohir savdogarlardir. O'g'il bola besh yoshga to'lar ekan, unga savod o'rgata boshlaydilar», - deb qayd qilingan. Zardushtlik dinining muqaddas kitobi «Avesto»da ham ta'lim-tarbiya masalalariga katta ahamiyat berilgan. Unda «Tarbiya hayotning eng muhim tirgagi, tayanchi bo'lib hisoblanishi lozim. Har bir yoshni shunday tarbiyalash lozimki, u avvalo yaxshi o'qishni keyin esa yozishni o'rganishi bilan eng yuksak pog'onaga ko'tarilsin» deyilgan. Farobiy ta'lim-tarbiyaga bag'ishlangan asarlarida inson takomilida ta'lim-tarbiyaning muhimligi, unda nimalarga e'tibor berish zarurligi, ta'lim-tarbiya usul va uslublari haqida fikr yuritadi. «Fozil odamlar shahri», «Baxt saodatga erishuv to'g'risida», «Aql ma'nolari to'g'risida», «Ilmlarning kelib chiqishi» kabi maorifiy asarlarida olimning ijtimoiy tarbiyaviy qarashlari o'z ifodasini topgan. Beruniyning bilimlarni egallash yo'llari haqidagi fikrlari hozirgi davr uchun ham dolzarbdir. O'quvchilarga bilim berishda ularni zeriktirmaslik; uzviylik, izchillik, yangi mavzularni qiziqarli, asosan ko'rgazmali bayon etish va hokazolarga e'tibor berish kerakligini uqtiradi. Olim bilim oluvchilarga qalbni yomon, o'zi sezishi mumkin bo'lmagan holatlardan, behuda raqobatdan, shon-shuhratdan saqlanish zarurligini aytdi. Beruniy inson kamolotida uch narsa muhimligini ta'kidlaydi. Bu irsiyat, muhit, tarbiyadir. Ibn Sino insonlarni kamolotga erishishning birinchi mezoni sanalgan bilim egallashga da'vat etadi. Bilimsiz kishilar johil bo'ladi, ular haqiqatni bila olmaydilar, ular yetuk bo'lmagan kishilar deydi. Ibn Sino bilim olishda bolalarni maktabda o'qitish zarur deb biladi. U ta'limda quyidagi talablarga rioya etish zarurligini ta'kidlaydi: bolaga bilim berishda birdaniga kitobga band qilmaslik, ta'limda yengildan og'iriga borish orqali bilim berish, olib boriladigan mashqlar bolaning yoshiga mos bo'lishi, o'qitishda jamoa bo'lib o'qitishga e'tibor berish, ta'lim berishda bolani qiziqishini va qobiliyatini hisobga olish, o'qitishni jismoniy mashqlar bilan birga olib borish.

Abu Ali Ibn Sino aqlning rivojlanish bosqichlarini ishlab chiqqan. O'z davrining yirik ma'rifatchilaridan hisoblangan Abdulla Avloniy ham yoshlarni ilmi bo'lishga chaqiradi. U aql va ilmni ulug'laydi hamda «Aql insonning piri komili, murshidi yagonasidir. Ruh ishlovchi, aql boshlovchidir» deb yozadi. Muallif o'z fikrini aniqroq va ravshanroq anglashi uchun shunday deb aytadi: «Hayvonlar o'zlariga bo'laklar tarafidan qiladurg'on zulm va jabrlarni shox, tish, tirnoqlari ila qaytarurlar. Lekin inson aql idroki soyasida o'ziga keladurg'on zarar va zulmlardan saqlanur, yer yuzidagi hayvonlarni asir qilib, bo'ynidan bog'lab iplari uchini qo'llariga bergan insonlarning aqlidir».

Maktabgacha tarbiya yoshdagi bolalarga ta'lim berish g'oyasi birinchi bo'lib chet el pedagogikasida chex pedagogi Yan Amos Komenskiy (1592-1670) tomonidan yaratilgan. U ona rahbarligida 6 yoshgacha bo'lgan bolalarga ta'lim-tarbiya berish mumkinligini ko'rsatib berdi. Shu davrda bolani yoshini e'tiborga olgan holda kishi o'rganishi lozim bulgan hamma narsaga o'rganish lozim deydi. Demak, maktabgacha yoshdagi bolalarga ya'ni biz ta'lim-tarbiya beradigan bolalarga har tomonlama bilim, ko'nikma va malakalarni singdirishimiz mumkin. U 19 bo'limdan iborat maktabgacha ta'lim dasturini tuzdi. Ya.A.Komenskiy «Onalar maktabi» kitobida kichik bolalarni ta'lim-tarbiyasiga, o'qish metodikasiga katta e'tibor bergan [2].

NATIJARLAR (RESULTS)

Bolalar asosan quyidagi jihatlardan maktabga tayyor bo'lish kerakligi zamonaviy pedagogikada ham ilgari surillmoqda:

Bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi. Maktabning bola shaxsiga qo'yadigan asosiy talablaridan biri psixologik tayyorgarlikdir. Bolaning psixologik tayyorligi uning jamiyatdagi ijtimoiy mavqeini o'zgarishi va kichik maktab yosh davridagi bolalar o'quv faoliyatining o'ziga xosligi bilan uzviy bog'liq.

Shuni ta'kidlab o'tish joizki, maktabga psixologik tayyorgarlik doimiy, o'zgarmas hisoblanmaydi, balki u doimo o'zgarib boyib boradi. Psixologik tayyorlikning tarkibiy jihatlari: intellektual (aqliy), ma'naviy va irodaviy tayyorgarlikdan iboratdir. Aksariyat hollarda bolaning aqliy rvojlanganlik darajasi haqida

gapirilganda uning soʻz boyligi zaxirasi bilan aniqlanadigan aqliy bilimlari miqdoriga koʻprok eʼtibor beriladi. Ota-ona, hatto ayrim oʻqituvchilar ham bola qanchalik koʻp bilsa, u shunchalik rivojlangan boʻladi, deb oʻylaydilar. Aslida esa unday emas, fan-texnika, ommaviy axborot vositalarining keng tarqalganligi tufayli bugungi kun bolalari goʻyo maʼlumotlar ummonida suzib yurgandek boʻlmoqdalar. Har xil axborot xurujlaridan bolalarni asrash esa kattalarning birday vazifasidir.

Bolaning maktabda oʻqishga jismoniy tayyorligi. Bolani maktabda oʻqishga jismoniy tayyorligi oʻqishning muvaffaqiyatli boʻlishida katta ahamiyatga egadir. Maktabga chiqish munosabati bilan bola turmush tarzining qayta qurilishi, kun tartibining oʻzgarishi, jiddiy oʻquv mehnati, darslarning davomiyligi undan sezilarli jismoniy zoʻr berishni talab qiladi. Maktabga jismoniy tayyorlik koʻpgina tarkibiy qismlardan tarkib topadi. Bu birinchi navbatda bola salomatligining yaxshi boʻlishi, organizimning chiniqqanligi, maʼlum darajada chidamliligi va ish qobiliyati, kasalliklarga qarshilik koʻrsata olishidir. Bolalarni maktabga tayyorlashda barmoq mayda muskullarining rivojlanishi alohida oʻrin egallaydiki, bu yozuvni muvaffaqiyatli egallashning zaruriy sharti hisoblanadi.

Maktabga jismoniy tayyorlik, shuningdek, bola tomonidan madaniy gigiyenik malakalarni egallanishini, ularda shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilish odatini tarbiyalashni nazarda tutadi.

Bolaning maktabda oʻqishga aqliy tayyorligi. Maktabga aqliy tayyorlikning muhim tarkibiy qismi maktabga oʻqishga kirayotgan bolada atrof, dunyo haqida yetarlicha keng bilim boyligining mavjud boʻlishidir. Bilimlarning bu fondi oʻqituvchi oʻz ishini tashkil etishda tayanadigan zarur asos hisoblanadi. Bolani maktabga aqliy tayyorligida bolalar egallagan bilimlarning sifati ahamiyatlidir. Bilimlar sifatining koʻrsatkichi birinchi navbatda ularni bolalar tomonidan ongli egallaganligi; tasavvurlarining aniq va tabaqalashtirilganligi; oddiy tushunchalar mazmuni va hajmining toʻliqligi; oʻzlariga tushunarli oʻquv va amaliy vazifalarni hal

etishda bilimlarni mustaqil qoʻllana olish qobiliyatlari; muntazamlilik, yaʼni maktabgacha tarbiya yoshidagilarning narsa va hodisalar oʻrtasidagi tushunarli, muhim aloqa hamda munosabatlarni aks ettira bilish qobiliyatidir. Bolani maktabga aqliy tayyorgarligining tarkibiy qismi bola bilish faoliyatining muayyan darajada rivojlangan boʻlishidir. [3]

XULOSA (CONCLUSION)

Har qanday 7 yoshli bola maktabga qabul qilinishi mumkin. Buning uchun u jismonan, ruhan hamda aqliy jihatdan taʼlim olishga tayyor boʻlishi kerak. Shu bilan bir qatorda maktabning moddiy-texnik bazasi 6-7 yoshli bolalarga taʼlim berish imkoniyatiga ega boʻlishi shart[4]. Bolaning maktabga toʻlaqonli tayyor boʻlishida tarbiyachining ham roli juda kattadir. Taʼlim tizimimizning dastlabki boʻgʻinida faoliyat yuritadigan kadrlarni tayyorlashda shu faktorlarni yoddan chiqarmasligimiz zarur. Tarbiyachining pedagogik-psixologik bilim darajasi, axloq-odobi va shaxsiy sifatleri olti yoshli bolalarga taʼlim va tarbiya berish uchun loyiq boʻlganda u 6-7 yoshli bolalarni oʻqitish huquqiga ega boʻladi. Shuning uchun ham 6-7 yoshli bolalar, ularni qabul qiladigan maktablar hamda bu bolalarni oʻqitadigan tarbiyachilar pedagogik-psixologik nuqtayi nazardan alohida-alohida diagnostika qilinishi va shundan keyingina taʼlim jarayoniga kiritilishi kerak.

ADABIYOTLAR ROʻYXATI (REFERENCES)

1. “2017-2021-yillarda Oʻzbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yoʻnalishi boʻyicha Harakatlar strategiyasi”. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli Farmoni.
2. Z.K.Alimova. Maktabgacha pedagogika. Shahrizabz-2019.
3. Акрамова.М.Т..Болаларни мактабга тайёрлаш методикаси. Ўқув қўлланма. Бухоро – 2021.
4. Sh.Sodiqova. Maktabgacha pedagogika. “Tafakkur boʻstoni”. Toshkent-2013.